

[Boligministeren.]

for 12 mill. kr. årligt at yde statslån til udførelse af ombygninger og moderniseringer, som er foreskrevet i en saneringsplan. Men det kunne under behandlingen af lovforslaget overvejes, om denne låneordning bør suppleres med en statsgarantiordning som et alternativ.

Et af de alvorligste problemer under gennemførelsen af saneringer er at få genhuset beboerne i de ejendomme, som skal fjernes. Denne proces kan være ret langvarig, og der opstår let vanskeligheder med at få tilrettelagt den enkelte sanering således, at brugbare boliger udnyttes, lige indtil ejendommen skal rives ned. Problemet med en midlertidig udleje er vanskeligt at løse. Jeg har gennem længere tid forhandlet med Københavns kommune og saneringselskaberne herom. Det er mit håb, at jeg under udvalgsbehandlingen af lovforslaget vil kunne orientere udvalget om resultatet af disse forhandlinger.

Med disse bemærkninger skal jeg herved anbefale lovforslaget til det høje tings velvillige behandling.

Den første sag på dagsordenen var:

Spørgsmål om fremme af forespørgsel til handelsministeren af Poul Dam m. fl.

(Forespørgslen (nr. IV) findes i tidenden sp. 2513).

Formanden: Hvis ingen gør indsigelse mod fremme af denne forespørgsel, betragter jeg tingets samtykke dertil som givet. (Ophold). Det er givet.

Den næste sag på dagsordenen var:

Tredje behandling af forslag til lov om ændring af lov om Danmarks erhvervsfond.

(Anden behandling af lovforslaget (nr. 32) findes i tidenden sp. 871).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Jørgen Peder Hansen: Af betænkningen fremgår det jo for det første, at vi, dvs. soci-

aldemokratiet, kan medvirke til lovforslagets gennemførelse, det har vi givet udtryk for tidligere. For det andet fremgår det, at udvalget også kan tiltræde handelsministerens oplysninger, hvori er nedfældet de principper for lovens administration, som anvendes i dag. På baggrund af de oplysninger, der er kommet frem, for ikke så forfærdelig længe siden om varer, der er afskibet til visse sydafrikanske lande, men som er havnet i Rhodesia, ønsker vi imidlertid i denne forbindelse at understrege betydningen af, at man indleder og gennemfører et opklaringsarbejde, således at vi trygt kan regne med, at Danmark opfylder sine internationale forpligtelser. Det er vore forpligtelser med hensyn til Rhodesia, jeg her særlig tænker på. Vi er i mit parti enige i, at de firmaer, som ansøger eksportkreditrådet om støtte, må kunne forblive anonyme også i forbindelse med en folketingsbehandling af den lovgivning, der ligger til grund for eksportkreditrådets virksomhed. Det finder vi er rimeligt over for disse virksomheder, bl. a. ud fra de synspunkter, som er nedfældet i handelsministerens besvarelse til udvalget.

I øvrigt er vi enige i de hovedretningslinjer, som er nedfældet i ministerens besvarelse til udvalget, og jeg ønsker ved denne lejlighed at rette en tak til handelsministeren, fordi vi har fået en besvarelse også af spørgsmål, som er stillet af hr. Sigsgaard. Det er, synes jeg, en tolerant indstilling, der her er kommet til udtryk, og den vil vi gerne give vor støtte til.

I øvrigt er også selve principperne for lovens administration kommet frem i handelsministerens besvarelse til udvalget, selv om det i virkeligheden er udenrigsministeriet, der har givet oplysning herom. Vi har imidlertid som mindretal sammen med socialistisk folkeparti ønsket at understrege, at vi kan tiltræde retningslinjerne for erhvervsfondens administration, men, siger vi, med den henstilling til handelsministeren, at der i de konkrete afgørelser tages hensyn til disses overensstemmelse med Danmarks almindelige politik i forhold til de forskellige afrikanske lande.

Med disse bemærkninger ønsker jeg endnu en gang at understrege, at vi kan medvirke til lovforslagets gennemførelse.

Haustrup Clemmensen: Jeg vil meget gerne understrege som en selvfølge, at vi fra det konservative folkepartis side ønsker, at alle lovligt vedtagne FN-beslutninger skal følges både i ånd og i bogstav, og vi har derfor været ivrige for sammen med andre i udvalget at understrege, at eventuelle omgælder vedrørende samhandelen med Rhodesia naturligvis skal søges undgået.

Jeg vil også meget gerne for at forebygge enhver misforståelse understrege, at der lykkeligvis er bred enighed i dette ting om at udtale sig skarpt mod diktatur og apartheid, forhåbentlig både når det findes i den ene, i den anden og i den tredje verdensdel. Men det kan efter vor opfattelse ikke være således, at vi vedrørende disse handelspolitiske forhold skal til at sondre på en sådan måde, at Danmark kun kan samhandle med lande, der har et lige så højt udviklet demokrati som de nordiske lande. I så fald ville den danske samhandel blive indskrænket temmelig væsentligt. Der har jo også, ikke mindst i de senere år, været et udtalt ønske om at fremme dansk eksport til en række østlande, hvis demokrati måske heller ikke er helt så udviklet, som vi ville sætte pris på i dette land.

Vi kan derfor fuldt ud tilslutte os den betænkning, der her er afgivet.

Jens Peter Jensen (Sorø amt): Det forekommer mig, at det, der har været under udvikling ved sagens seneste behandling, er, at enkle ting er gjort udviklede, og det er der såmænd ingen grund til. Man har haft nogle forskellige synspunkter, som man skulle have luftet. Jeg beder bare om, at man lige overvejer, at menneskeslægten jo ikke har toppet med os, så lad os nu bare holde os til, at dette er en erhvervslovgivning, en handelslovgivning, og den skal fungere, og de aftaler, vi er gået ind på, skal overholdes. Sådan noget er ganske selvfølgelig mellem forretningsfolk.

Dagmar Andreasen: Der blev jo ved anden behandling skabt nogen tvivl om, hvad det i grunden er for en lovgivning, vi her beskæftiger os med. Erhvervsfonden yder støtte til dansk eksporterende industri, og man skal ikke lægge andet og mere i det. Vi kan fra det radikale venstre anbefale forslaget, og dem, der måtte være i tvivl, anbefa-

ler jeg at læse betænkningen og dens fyldige materiale, der giver en god afklaring af den problematik, der blev rejst ved anden behandling.

Morten Lange: Ved denne tredje behandling skal jeg gerne gentage, at socialistisk folkeparti finder, at loven om Danmarks erhvervsfond er en ønskelov. Som bekendt kunne vi ønske en meget bedre styring af erhvervsøkonomien, af kapitalen, men dette lidt utilstrækkelige bidrag må man dog nok tage med i det samlede billede. Jeg synes imidlertid, det var nyttigt, at vi fik trukket linjerne op i spørgsmålet om, over for hvilke eksportlande erhvervsstøtten kan træde i kraft. Det har hr. Sigsgaard æren af at have fået fremprovokeret, og den redegørelse, vi her har fået, synes jeg er et fornuftigt og nyttigt dokument under den videre diskussion. Den viser to ting. Den viser for det første, at den del af støtten, som går til de omtalte lande, er, skal vi sige overskuelig, men den viser samtidig, at det ikke er helt ubetydelige beløb, det drejer sig om, og endelig viser den, at vor nuværende regering naturligvis nok taler pænt imod apartheid, men altså åbenbart ikke er interesseret i at føre denne linje ud i livet, når det drejer sig om erhvervsinteresser.

Jeg synes, at den konklusion, man her er kommet til fra regeringens side, er uantagelig for folketetinget, og jeg synes, at den beskædedne henstilling, som socialdemokratiet og mit parti har rettet til regeringen, skulle den så sandelig følge.

Jeg erindrer, at ved denne sags anden behandling foreslog hr. Sigsgaard en dagsorden til dette formål. Skulle hr. Sigsgaard genfremsætte den, vil jeg støtte den, men for nærværende vil jeg blot henvise til den henstilling, som socialdemokratiet og SF i betænkningen har rettet til regeringen, og som jeg synes den på trods af sine bekymringer skulle følge. I den sidste ende er erhvervsfondsstøtten dog et spørgsmål om konkrete bevillinger, og det er ikke så forfærdelig svært at sortere nogle, skal vi sige apartheidsbukke fra, hvad der ellers måtte være af får.

Sigsgaard: Hr. Jens Peter Jensen (Sorø amt)s udtalelser, som i øvrigt var i nøje overensstemmelse med en af de sjældne offent-

[Sigsgaard.]

lige udtalelser fra et af de største firmaer, der nyder godt af garantier, der ydes for eksport til det sydlige Afrika, gik jo ud på, at denne sag kunne reduceres til, at man skulle overholde indgåede aftaler, for sådan er det nu engang mellem forretningsfolk. Denne korte sætning giver anledning til to indsigelser fra min side:

For det første er det for mig at se ikke kun et spørgsmål om forretning, men i høj grad et spørgsmål om politik; forretning og politik er med andre ord to sider af samme sag, og for det andet er det ikke kun et spørgsmål om indgåede aftaler, for der indgås praktisk taget hver dag nye aftaler, og spørgsmålet er, hvilke nye aftaler der skal indgås, og hvilke der eventuelt ikke skal indgås.

Hr. Haunstrup Clemmensen glædede sig over, at der her i folketinget var enighed om at udtale sig imod apartheid, og man skal selvfølgelig også glæde sig over lidt, men jeg synes også kun, det er lidt, for der er jo ikke enighed om at handle imod apartheid, og i sidste ende er det jo det, det drejer sig om.

Ved første behandling blev der, som man husker, kun sagt lidt om dette forslag om en udvidelse af erhvervsfonden. Det blev understreget fra alle ordføreres side, at man var glad for lovforslaget, og fra enkelte sider understregede man endda, at man ikke engang ønskede at se det i udvalg, selv om det trods alt drejer sig om 2 milliarder kr.s forøgelse af det maksimale garantibeløb; man kan altså ikke kalde det et helt ubetydeligt lovforslag. I det hele taget er det lidt utilfredsstillende, at små bitte sager tit bliver genstand for en lang og omhyggelig behandling i folketinget, mens store og vigtige sager får en hurtig og lidt overfladisk behandling.

Ved anden behandling protesterede jeg så imod, at handelen med Sydafrika og de portugisiske kolonier i Afrika støttes gennem loven, selv om der i FN er vedtaget den ene resolution efter den anden om, at landene bør undlade at støtte det sydlige Afrika. Jeg fremsatte også dengang et dagsordensforslag om, at støtten skulle ophøre, og fremprovokerede endelig en udvalgsbehandling, hvorefter jeg kunne trække dagsordensforslaget tilbage og afvente tredjebehandlingen, som vi så har her i dag.

Lovforslaget har altså nu fået en tilsyneladende grundig udvalgsbehandling, selv om jeg undrer mig over, at udvalget kun har fundet anledning til at stille ministeren ét spørgsmål. Derudover har jeg stillet ministeren 3 spørgsmål, som jeg har ønsket svaret. Egentlig har jeg slet ikke ret til at stille spørgsmål igennem udvalget, som VS jo ikke kan have medlemmer i på grund af vor gruppes ringe størrelse, heller ikke vedrørende sager, som vi så at sige selv har rejst eller ønsket udvalgsbehandlet. Jeg er naturligvis glad for, at udvalget alligevel har behandlet og skaffet svar på de spørgsmål, jeg har stillet.

Jeg kan ikke sige, at jeg synes, sagen er fuldt oplyst. Jeg spurgte bl. a., hvilke firmaer der havde fået eksportgaranti, men det har handelsministeren ikke villet oplyse. Han mener, at hemmeligholdelse er en forudsætning for, at löven kan fungere, som den skal. Desværre gør hemmeligholdelsen det umuligt at kontrollere, til hvilke formål der ydes garanti. Bedømmelsen af garantiernes betydning, f. eks. for Angolas politiske udvikling, afhænger i høj grad af, hvad det er for varer, der er tale om. Visse varer og tjenesteydelser har jo større betydning for opretholdelsen af diktaturerne i det sydlige Afrika end andre, og vidste man, hvilke firmaer der var tale om, kunne man skønne over, hvilke produkter eller tjenesteydelser der eksporteres. Her må jeg understrege et punkt, hvor jeg er uenig med de ordførere, der har talt her i dag. Jeg mener ikke, at det er en privat sag for firmaerne, hvem de handler med, og hvad de sælger i udlandet, for derigennem har de stor indflydelse på Danmarks udenrigspolitik, i praksis større indflydelse end den, folketinget har, vil jeg mene. Hertil kommer, at de produkter, der eksporteres, også til de lande, vi her taler om, er frembragt gennem et samarbejde i den danske befolkning, det er mange, mange tusinde mennesker, der har været med til at fremstille disse produkter, uden at de altså på grund af denne hemmeligholdelsesaftale har noget som helst kendskab til, hvor de produkter, som de har investeret først og fremmest deres arbejdskraft i, egentlig går hen. Der er altså masser af mennesker her i Danmark, der er med til at fremstille produkter, som fremmer undertrykkelsen af arbejderbefolkningen i andre lande, uden at

[Sigsgaard.]

den arbejder- og lønmodtagerbefolkning herhjemme, der er med til fremstillingen, har nogen som helst indflydelse på det, noget som helst ansvar for det. Produktionen er i dag social og ikke privat i sin karakter, og også derfor må jeg principielt tage afstand fra hemmelighedsprincippet.

Når f. eks. et stort dansk firma bygger en havn i Angola, der muliggør større malmudskibning og dermed større malmudvinding med anvendelse af flere angolesiske arbejdere med status nærmest som slavearbejdere, er der tale om direkte støtte til opretholdelse af det blodige portugisiske kolonivælde, som man har i det område, men sådan noget omtaler ministeriet ikke. I notatet fra handelsministeriet tales der kun om et entreprenørarbejde. Alene denne hemmeligholdsesaftale er nok til, at vi må stemme imod lovforslaget.

Jeg har udbedt mig oplysninger om udviklingen i den garanterede eksport til Angola, Moçambique og Sydafrika; fra 3 mill. kr. i 1960 er den vokset til 21 mill. kr. i 1969-70. Jeg ved godt, at man kan sige, at i 1969-70, som det fremgår af oversigten, var garantierne ekstraordinært store, men tendensen er klar, vil jeg så svare. Hvis vi undlader at se på 1969-70 og tager perioden 1960-65, altså det første femår i den sidst forløbne ti års periode, er den samlede garanterede eksport på 18 mill. kr. Fra 1966 til 1970, altså den sidste halvdel af tiåret, var den på 49 mill. kr., næsten en tredobling. Det er jo en ganske pæn stigning, og det vil altså sige, at det problem, vi her står over for — og mange andre ordførere har også erkendt, at det i hvert fald er et problem — er voksende, og det vil være større, når behandlingen her er slut og man har vedtaget ministerens lovforslag, som der jo er flertal for, og afvist at ville tage hensyn til mindretallets henstilling. Dermed har man forbedret en endnu større støtte til undertrykkelsesregimerne i disse områder i Afrika. Det er den vej, det med næsten usvigelig sikkerhed vil gå, og det tyder de oplysninger, vi har fået fra ministeriet, i hvert fald stærkt på.

Samtidig med blokaden mod Rhodesia, der desværre er hullet som en si, det er der meget der tyder på, støtter Danmark altså glad og gerne Angola, Moçambique og Sydafrika, hvis systemer ikke er mindre gru-

somme end det rhodesiske system. Og så er vi jo inde på en meget formel betragtning, når f. eks. hr. Haunstrup Clemmensen siger, at vi helt klart støtter beslutninger, der er legalt truffet af FN. Skal handelen på Rhodesia blokeres, ja, så skal den selvfølgelig også blokeres fra dansk side, og så skal der gribes ind over for overtrædelser. Jeg er i og for sig tilfreds med en så klar udtalelse og håber, at den så følges op med indgriben, men det er en betragtning, der har en lidt formel karakter, når alle her i salen ved, at tilsvarende eller måske endnu kraftigere indgreb og reaktioner over for de andre områder; jeg har nævnt her under forhandlingen, er påkrævet. Her vil man ikke være med.

Den garanterede eksport til Angola, for lige at vende lidt tilbage til tallene, har i 1969-70 vist en helt fantastisk vækst. Den har siden 1960 ligget på $\frac{1}{2}$ mill. kr. i gennemsnit, den har svinget lidt op og lidt ned, men er i 1969-70 steget til over 11 mill. kr., og det er mere end en 20-dobling. Det rejser jo det spørgsmål, jeg tror også for hr. Haunstrup Clemmensens, som talte om Rhodesia: kunne det tænkes, at denne kolossale stigning, der ikke er noget modstykke til i de andre tal, har sin forklaring i, at en hel del af denne eksport faktisk havner i Rhodesia? Det bør man i høj grad have undersøgt. Hvis det sker, sker det altså med garanti fra staten via erhvervsfonden.

Begrundelsen for garantigivningen fremgår jo af folketingsudvalgets betænkning, hvori det siges:

„Ministeren har endvidere anført, at når eksportkreditrådet giver garantier på Den sydafrikanske Republik og Angola, er det ud fra den betragtning, at alle andre industrilande eksporterer til disse lande og så vidt bekendt også giver garantier i forbindelse med sådan eksport. Det ville derfor være at diskriminere over for de danske eksporterhverv, hvis rådet nægtede garantigivning.“

Og det er jo rigtigt, at det ville svække dansk eksport en ganske lille smule, hvis eksporten til det sydlige Afrika blev nægtet garantier. Men svækkelsen ville jo være så uendelig beskedent sammenlignet med Danmarks totaleksport, at det dårligt ville kunne anes, og at man næsten dårligt kan være bekendt at anføre det som et argument

[Sigsgaard.]

i en alvorlig debat i folketinget. Men der er altså tale om en anelse af en svækkelse af dansk eksport i forhold til konkurrerende landes eksport, hvis man standsede garanti-givningen på disse områder. Men hvis man ikke nægter støtten, hvis man fortsat garan-terer eksporten til disse lande, så bidrager Danmark direkte til undertrykkelsen af afrikanerne, og det er jo ikke kun min påstand. Det står også i den danske FN-missions beretning til folkettinget fra 1968 under referatet fra 4. udvalg under FN på side 127:

„Der forelå en beretning fra koloniudvalget, som i sine konklusioner finder, at de fremmede økonomiske og andre interesser, på den måde de i øjeblikket opererer i koloniområderne, udgør en væsentlig hindring for opnåelse af politisk uafhængighed og for social og økonomisk retfærdighed.“

Og befrielsesbevægelserne udtrykker sig lige så klart. Skandinaviensrepræsentanten for befrielsesbevægelsen MPLA i Angola svarede i Politiken den 4. oktober i år på spørgsmålet, om han betragtede de udenlandske investeringer som en støtte til Portugal:

„Absolut, og herunder ikke mindst de danske firmaer Højgaard & Schultz og F. L. Smidth & Co. Begge har medvirket til, at cementproduktionen nu er så stor, at landet ikke behøver at importere. Da cement anvendes til bl. a. opførelse af kaserner og fæstningsanlæg, betragter vi det som en strategisk produktion, og med den kraftige forøgelse af vor aktivitet kan vi ikke længere garantere for de danske ingeniørers sikkerhed. Vi er begyndt at gøre op, hvem der er vore venner og hvem vore fjender. Da vort mål er at ødelægge det portugisiske potentielle, må de virksomheder, som støtter portugiserne, også være vore fjender.“

Nu kan ministeren sige: ja men her er der jo tale om investeringer, og det har ikke noget med denne lov at gøre, det er u-landsloven, og den gælder ikke for de områder her. Men det er jo ikke nogen hemmelighed — det har i hvert fald tit været fremme i dagspressen — at netop firmaet Højgaard & Schultz, der nævnes her i dagbladet Politiken, har fået garanti fra erhvervsfonden i forbindelse med sit havnebyggeri i Ango-

la, og det vil altså sige, at erhvervsfonden er inde i billedet i relation til det citat, jeg netop har bragt.

Jeg tror, at de allerfleste mennesker er imod de hvide racistdiktaturer i Afrika, men da Danmark gennem handel og investeringer støtter undertrykkelsesregimerne, er der også på dette område opstået en modsætning mellem folks holdning og den praktiske politik. En tilsvarende modsætning er der mellem alle de smukke ord om hjælp til u-landene og kamp for verdensfreden på den ene side og afstemningerne i FN, hvor Danmark næsten konsekvent undlader at støtte de afro-asiatiske resolutioner mod apartheid og kolonivælde, og NATO-medlemskabet på den anden side. Jeg minder om, at Janet Mondlane, enke efter lederen af FRELIMO-frihedsbevægelsen i Moçambique — han blev skudt for et par år siden, af portugiserne antagelig — denne enke, som i dag er en af lederne for FRELIMO, klart har sagt, at NATO er den største trussel mod friheden i Afrika. Der findes mange andre eksempler på, at det er den opfattelse, man har hos dem, der bekæmper portugiserne og regimet i Sydafrika.

En lang række politikere forstod ikke, at unge danske demonstrerede mod Verdensbanken for nogen tid siden, for den hjælper jo dog u-landene, mente de. Men hvad mener de, når det nu er kommet frem, at Verdensbanken — og det er tal, der fremgår af materialet fra folketingsudvalget — har ydet lån til Sydafrika på 242 mill. dollars og til Portugal på 57,5 mill. dollars, penge, som direkte muliggør undertrykkelsen, og som Danmark også er med til at betale?

Man skal huske, at jo flere garantier og jo flere lån Danmark på forskellig måde får i klemme, jo større bliver Danmarks økonomiske interesse i, at regimerne bliver siddende. På den måde kan pengene bestemme eller i hvert fald få indflydelse på udenrigspolitikken, som de selvfølgelig også direkte er et led i. Det fører mig hen til socialdemokratiets og SF's mindretalsudtalelse, der indeholder en henstilling til ministeren om, at han bør tage hensyn til de ydede garantiers overensstemmelse med den almindelige danske politik, sådan udtrykkes det vist, og så må jeg selvfølgelig stille mig selv det spørgsmål: kan en sådan henstilling, en sådan mindretalsudtalelse, træde i stedet for

[Sigsgaard.]

mit dagsordensforslag fremsat ved anden behandling og trukket tilbage for at mulig-gøre udvalgsbehandling? Jeg mener det ikke. For det første ved vi, at ministeren ikke vil følge henstillingen, og hvad er den så egentlig værd, kan man spørge. For det andet er udtalelsen desværre uklar, og jeg synes, det er en skam, at de to partier har forpasset lejligheden til at tage en ganske klar stilling i det folketingsudvalg, som har behandlet sagen. Udtalelsen er uklar, for den indeholder ikke en klar afstandtagen fra støtte til det sydlige Afrikas økonomi, den klare afstandtagen, som en lang række FN-resolitioner, som Danmark i almindelighed har undladt at stemme for, kræver. Det vil altså sige, at mindretalsudtalelsen efter min opfattelse er for blød. Men det betyder selvfølgelig ikke, at jeg er uinteressert i, hvad der egentlig skjuler sig under denne mindretalsudtalelse.

Hvad mener man egentlig med de ord, der står i den, og som altså er lidt forblommede, om, at der skal tages hensyn til Danmarks almindelige udenrigspolitik? Jeg tror, at en af de måder, vi kan få klaret spørgsmålet på, er ved at spørge socialdemokraterne, hvordan de selv vil fortolke denne deres politik i det øjeblik, de skulle administrere erhvervsfonden — og det kan jo ske inden ret så længe, at det er socialdemokraterne, der har hovedindflydelsen på administrationen af erhvervsfonden, i det øjeblik de danner regering eventuelt. Jeg vil da tro, at socialdemokratiet har forberedt sig på den situation, har tænkt over, hvad for en udenrigspolitik man vil føre, og at det er nogle af disse tanker, man har forsøgt at nedfælde i denne mindretalsudtalelse.

Jeg tror, at den bedste klaring, vi kan få på spørgsmålet om socialdemokratiets holdning, får vi simpelt hen ved at stille socialdemokratiet spørgsmålet: hvis socialdemokratiet får regeringsmagten, vil der så blive ydet garantier for eksport til Angola, Moçambique og Sydafrika, eller vil der ikke blive ydet eksportgarantier — eller vil der

måske blive indtaget en mellemholdning? Det spørgsmål vil jeg tro kan besvares ganske klart.

Jeg vil heller ikke lægge skjul på — men det ligger i udkanten af loven her, måske endda lidt udenfor — at jeg gerne i samme forbindelse så en besvarelse af spørgsmålet: vil socialdemokratiet som regeringsparti acceptere fortsatte danske investeringer i denne del af Afrika, eller vil man gribe ind? Men først og fremmest er jeg interesseret i at få klaret det første spørgsmål, som direkte følger af loven her, og hvor svaret burde fremgå af mindretalsudtalelsen. Hvad vil man om et år, når man selv sidder med regeringsmagten?

Jeg tror altså, at jeg må konkludere, at uklarheden stadig er så omfattende, at det er nødvendigt, at der skabes en klaring, tages en stilling. Man kan ikke klare sig med forblommede udtalelser, som det så tit sker, men må ganske klart bekende kulør, og derfor skal jeg, som jeg allerede forbeholdt mig ved anden behandling af dette forslag, genfremsætte det forslag om motiveret dagsorden, som jeg dengang trak tilbage, og som lyder:

„Idet folketinget udtaler, at der ikke af Danmarks erhvervsfonds midler eller på anden måde bør ydes nogen form for støtte til eller garantier for dansk eksport til eller investeringer i Sydafrika og de portugisiske kolonier i Afrika, fortsætter tinget behandlingen af den foreliggende sag.“

Formanden: Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden (se ovenfor).

Dette forslag indgår nu i forhandlingen.

Jeg kan tilføje, at dagsordensforslaget ikke nu vil blive omdelt særskilt, idet det findes i tidenden sp. 876.

Handelsministeren (Knud Thomsen): Ved første behandling af dette lovforslag kom jeg ind på den drøftelse, der tidligere igennem årene har været i folketinget om, hvor-

[Handelsministeren.]

vidt de hyppige forhøjelser af beløbsrammen for de garantier, kautioner osv., der kan stilles, skulle kunne gives ved tilslutning fra folketingets finansudvalg, hvad der har været tænkt på, eller om de stadig burde til behandling i tinget.

Jeg gjorde dengang rede for og vil gerne i dag gentage, at efter min mening er det udmærket, at loven om Danmarks erhvervsfond netop kan komme til behandling i folketinget ved disse hyppige lejligheder og kan give anledning til meningsudvekslinger, som det også denne gang er sket i rigeligt mål. Det giver anledning til, at man ikke alene beskæftiger sig med det enkle at forhøje et beløb til et andet beløb, men også fremsætter synspunkter, og i dette tilfælde har det altså ført til en udvalgsbehandling mellem anden og tredje behandling, som jeg synes i høj grad har virket klagørende på mange forhold.

Jeg vil altså gerne gentage, hvad jeg sagde ved første behandling, at jeg mener, det er rigtigt, at denne lov kommer til behandling, hver gang disse beløb skal hæves. Beløbene er samtidig af en sådan størrelse, at jeg synes, det vil være rimeligt, at det er folketinget og ikke blot finansudvalget, der i en åben drøftelse tager standpunkt til disse forhold.

Jeg skal ikke gå ind på diskussionen i øvrigt. Jeg takker for den ret brede tilslutning, der er kommet, selv om der altså er nogle nuancer. Jeg vil gerne henholde mig til det standpunkt, som fremgår klart af udvalgsbetænkningen, nemlig at selv om vi misbilliger et fremmed styres metoder, kan det ikke have til konsekvens, at man ændrer de almindeligt gældende principper for samhandelen og herunder for eksportkreditrådets støtte, medmindre sikkerhedsrådet har vedtaget det. Der ligger heri, at jeg på regeringens vegne må sige, at vi ikke kan modtage den stillede dagsorden.

Per Hækkerup: Jeg vil blot i anledning af den stillede dagsorden motivere, hvorfor socialdemokratiet vil undlade at stemme om den.

Det, vi har drøftet i udvalget, har fundet udtryk i betænkningen, og heri retter vi, mindretallet i udvalget, en henstilling til regeringen om, at der i de konkrete afgørel-

ser tages hensyn til disses overensstemmelse med landets almindelige politik i forhold til de forskellige afrikanske lande. Hermed har vi klart og tydeligt tilkendegivet vores hensigt. På det spørgsmål, som jeg forstår hr. Sigsgaard har stillet om, hvorledes en socialdemokratisk regering ville forholde sig, skal jeg svare, at det er ganske klart, at vi ville forholde os på den måde, som vi ønsker den nuværende regering skal forholde sig på, dvs. undlade at yde sådanne eksportkreditter.

Det, hr. Sigsgaard derfor vil, er kun en demonstration. Hr. Sigsgaard burde erklære sig helt og fuldt tilfreds med det, der står i udvalgsbetænkningen, og undlade at prøve på at føre demonstrationspolitik her. Vi ønsker ikke at deltage i demonstrationspolitikken. Men den politiske hensigt, vi har, er ganske klart udtrykt i mindretalsindstillingen og er en klar og tydelig opfordring til regeringen om at undlade at gøre det, som også hr. Sigsgaard ønsker regeringen skal undlade. Hvorfor det skal siges to gange, forstår jeg ikke.

Haustrup Clemmensen: Jeg skal ganske kort meddele, at det konservative folkeparti vil opfordre til at stemme imod den af hr. Sigsgaard stillede dagsorden.

Jeg skal tilføje, at det måske er karakteristisk, at hr. Sigsgaard ikke stillede en dagsorden, hvor han foreslog, at eksportkreditrådet aldrig måtte yde støtte til diktatorlandene. Det havde dog været et princip, om end meget vidtgående. Men denne ejendommelige form her ønsker vi i hvert fald ikke at medvirke til.

Jens Peter Jensen (Sorø amt): På venstres vegne skal jeg anbefale, at man stemmer imod det stillede forslag til dagsorden. Jeg skal kun tilføje, at jeg synes, man blander lidt for megen udenrigspolitik ind i noget, der er almindelig erhvervs politik og forretning. Det, flertallet i denne sal mener, er der givet udtryk for i betænkningen. Jeg synes, man med dagsordensforslaget trækker sagen ud i noget, der ikke rigtig er bund i.

Dagmar Andreasen: Det er ret bemærkelsesværdigt, at hr. Sigsgaard ligesom generelt mener, at der ligger en støtte i, at dansk industri handler med forskellige lande. Fra

[Dagmar Andreassen.]

den side er man jo mere vant til at høre, at industrien udbytter dem, den handler med. Men der kan da godt i visse tilfælde ligge en hjælp i en samhandel.

Inden for vort parti har vi på en enkelt undtagelse nær — og vedkommende vil selv gøre rede for sine standpunkter — den opfattelse, at der ikke generelt set findes noget bedre middel til afspænding i verden end samhandel og heller ikke noget bedre middel til at op hjælpe u-landene. Apartheidpolitikken i Sydafrika er jo i meget høj grad et spørgsmål om, at en gruppe af befolkningen lever på et lavt niveau. Jeg føler mig i hvert fald meget stærkt i tvivl om, hvorvidt samhandel med Sydafrika ikke hurtigere modvirker apartheidpolitikken end isolering fra dansk side.

Jeg må altså på det radikale venstres vegne afvise det stillede dagsordensforslag.

Morten Lange: For meget længe siden, nemlig inden hr. Sigsgaards ordførerindlæg, gjorde jeg opmærksom på, at jeg ville støtte den dagsorden, som jeg forventede han fremsatte. Det vil jeg stadig væk. Selv om jeg ikke mener, at den er så forfærdelig nødvendig på baggrund af den mindretalsudtalelse, der foreligger, synes jeg alligevel, den klarificerer sagen.

Sigsgaard: Hr. Per Hækkerup forsøgte at klargøre, hvilken politik man ville føre fra socialdemokratiets side i det øjeblik, man fik regeringsmagten. Jeg opfattede det sådan, at konklusionen på det hele blev, at i det tilfælde ville man undlade at yde importkreditter, mener jeg hr. Per Hækkerup sagde, men vi taler vel begge to om eksportkreditter her. Man ville fra socialdemokratisk side undlade at yde eksportkreditter til Angola, Moçambique og Sydafrika, i det øjeblik man fik regeringsmagten. Det synes jeg er en meget glædelig klargørelse af socialdemokratiets holdning, og der bliver måske inden alt for længe lejlighed for partiet til at demonstrere, at der på dette lille punkt kommer lidt flere økonomiske realiteter ind i dansk udenrigspolitik, end der hidtil har været.

Så rejser sig det spørgsmål, som hr. Per

Hækkerup ganske rigtig peger på: hvis nu det ligger sådan, hvad så med dette dagsordensforslag, er det så nødvendigt med et dagsordensforslag? Nu tror jeg, de fleste vil have bemærket, at ved første behandling talte vi om en række forhold, der også ligger lidt uden for erhvervsfondens rammer, og det var ikke nogen tilfældighed. Det skyldtes nemlig, at en række forhold, der dækkes af forskellige love, i praksis hører sammen. F. eks. hænger den støtte til investeringer og udsendelse af ekspertstipendiater osv., som også ydes gennem loven om bistand til u-landene, i høj grad sammen med loven om erhvervsfonden. Det er derfor ikke spor tilfældigt, når dagsordensforslaget er udformet sådan, at det går såvel på eksportkreditter, som var det eneste, hr. Per Hækkerup tog stilling til her, som på al anden form for økonomisk støtte og samarbejde med disse regimer, herunder også investeringer.

Det vil sige, at dagsordensforslaget er mere omfattende end den udtalelse, der foreligger fra socialdemokratiets og SFs side, og derfor kan det selvfølgelig ikke tages af bordet, så meget desto mindre som man skulle tro, at det havde en ganske god chance for i hvert fald at vinde nogen støtte her i folketinget, idet jeg er bekendt med, at ikke den socialdemokratiske folketingsgruppe, men det socialdemokratiske parti ligger ganske på linje med den opfattelse, der kommer til udtryk i vort dagsordensforslag. Man har selv fremsat et forslag om støtte til befrielsesbevægelser for ganske kort tid siden, så derfor skulle der være håb om i hvert fald måske nogen støtte også fra socialdemokratisk side her i salen ved afstemningen om et sådant dagsordensforslag. I hvert fald synes jeg, at der tiltrænges en afklaring, og at det er nødvendigt at se på eksportkreditterne og anden form for økonomisk støtte, herunder investeringerne i sammenhæng.

Hr. Haunstrup Clemmensen sagde, at det var mærkeligt, når jeg stillede et sådant forslag, at jeg talte præcis om disse områder, Angola, Moçambique og Sydafrika, og ikke om diktaturlande i al almindelighed. Til det må jeg kun sige, at hvis meningsforskellen mellem hr. Haunstrup Clemmensen og mig består i, at hr. Haunstrup Clemmensen ønsker andre diktaturlande med ind i dagsor-

[Sigsgaard.]

densforslaget, vil jeg stærkt opfordre ham til at stille ændringsforslag. Vi kan godt tage andre lande med, men det bliver en sag for hr. Haunstrup Clemmensen. Hvis det er dér, utilfredsheden med mit forslag ligger, tror jeg godt, vi kan få suspenderet mødet, sådan at hr. Haunstrup Clemmensen lige kan få tid til at sætte sig ned og skrive et par andre lande på. Jeg ved ikke, hvad det er for lande, hr. Haunstrup Clemmensen tænker på, men det kunne han jo så uddybe.

Når jeg siger det på den måde, er det selvfølgelig, fordi jeg mener, at det ikke er en reel motivering, hr. Haunstrup Clemmensen giver for det konservative partis stilling. Det er ikke, fordi det konservative parti mener, at vi skulle have haft nogle andre lande med også. Det er, fordi det konservative parti mener — og det vil man ikke sige åbent her fra talerstolen — at vi skal fortsætte med den støtte, som i dag ydes til Portugal gennem Verdensbanken, gennem EFTA-samarbejdet, gennem NATO-samarbejdet, gennem samhandelen med de portugisiske kolonier, og med den støtte, der gennem nogle af de samme kanaler ydes til Sydafrika. Det, man kort og godt vil fra konservativ side, er at føre en reaktionær udenrigspolitik til støtte for reaktionære regimer, når offentligheden ikke har så meget blik derfor, og så vil man komme med smukke ord om u-landsbistand osv. over for offentligheden, over for folketinget. Det er en dobbelthed, der er tale om.

Fru Dagmar Andreasen forstod ikke, at vi kunne mene, at eksportkreditten støtter systemet, sådan som jeg har givet udtryk for det i dag, for hun synes bestemt, at de venstreorienterede plejer at sige, at man udbytter u-landene gennem samhandel. Dertil må jeg sige, at der er noget, fru Dagmar Andreasen ikke helt har fået fat i. Man kan godt forestille sig, at støtten til systemet, støtten til magthaverne, er én side af handelssamarbejdet med sådanne lande, og at i kraft af denne støtte støttes også udbytningen af landenes befolkninger. Det er præcis det, der sker. Man støtter magthaverne i Angola, i Portugal, i Sydafrika, og derigennem fremmer man udbytningen af befolkningerne i de lande. Det er en væsent-

lig grund til, at vi netop har udformet dagsordensforslaget sådan.

Skovmand: Jeg synes, debatten viser, at der mangler en dimension i vores udenrigspolitiske tænkning: Danmark har utallige gange i De Forenede Nationer fordømt Portugals krigsførelse, men i den daglige, praktiske tilværelse har vi lukket øjnene eller er holdt op med at tænke over, hvorvidt andre handlinger gik imod det, som vi gik ind for i FN. Det, der tæller for Portugal, er ikke, hvordan der bliver stemt i FN. Det er selvfølgelig ubehageligt for dem, at en række lande fordømmer Portugal, men det er ikke det væsentlige.

Det afgørende er, om Portugal kan få sine penge til at føre krig for i Afrika. Jeg tror, Portugals krigsførelse i Afrika er af en størrelse, som ikke ret mange er klar over. Portugal har mellem 125.000 og 150.000 soldater stående i Afrika, og i betragtning af, at Portugal ikke engang har dobbelt så mange indbyggere som Danmark, kan man godt forestille sig, at det er en temmelig voldsom belastning for landet både på den ene og den anden måde. Hvis Portugal ikke fik bistand udefra, og hvis Portugal ikke var i stand til at udnytte de rigdomme, der findes i de afrikanske kolonier, ville landet formentlig være gået fallit for et godt stykke tid siden. Derfor er det faktisk ikke nogen helt ligegyldig ting, at et dansk firma bygger en malmhavn til udskibning af malm fra Angola. Det er et væsentligt led i forudsætningerne for, at Portugal kan bevare sin krigsførelse.

Man kan sige hertil, at andre lande gør det samme, som vi gør. Det er også blevet sagt i handelsministerens udtalelser til folketingsudvalget, at det bare ville være en diskriminering over for dansk erhvervsliv, hvis man lod være med at give det støtte til at foretage investeringer i portugisisk Afrika. Men man må dog sige, at der er andre lande, som har taget en anden stilling. Det er ikke så længe siden, den svenske regering fik det store firma ASEA til at lade være med at medvirke ved Cabora Bassa-projektet i Moçambique, og det er et projekt, som var langt, langt større end nogen af de projekter, danske virksomheder har været beskæftiget med. Den italienske regering ind-

[Skovmand.]

tog en lignende stilling og fik også italienske firmaer fra at medvirke i projektet, så det er ikke helt så enestående en stilling. Tværtimod kan man sige, at andre er begyndt, og at vi kunne følge efter.

Men bortset fra det må man vel også spørge: kan vi moralsk holde til, bare fordi der her er tale om at tjene nogle penge, uden videre helt at se væk fra vore almindelige synspunkter? Jeg er nemlig ikke i tvivl om, at hele den danske befolkning er imod det, der foregår i portugisisk Afrika. Kan vi moralsk holde til en så helt anderledes handle måde, bare fordi der er tale om at tjene penge?

Hr. Haunstrup Clemmensen var inde på det problem: hvis man lod være med at handle med diktaturer, hvor mange lande blev der så tilbage? Men dette her er ikke et spørgsmål om diktatur og demokrati, og jeg vil i og for sig sige, at jeg ikke håber, hr. Sigsgaard har fået hr. Haunstrup Clemmensen på afveje i dette spørgsmål. Jeg tror, at i det store flertal af diktaturstater gavner man ved en samhandel. Det gælder de østeuropæiske lande, det gælder Spanien, det gælder Grækenland. En handel med dem vil i almindelighed komme hele befolkningen til gode. Men det kan den ikke gøre i portugisisk Afrika. De 98 pct. af befolkningen, der er afrikanere, får ingen glæde af handelen, de får ingen glæde af investeringerne. Disse investeringer bruges til at føre krig mod dem med.

Af disse grunde vil jeg gerne stemme for hr. Sigsgaards dagsorden.

Jeg vil lige til sidst komme med et par spørgsmål til hr. Per Hækkerup, som har udvist en beundringsværdig iver for at blive venstreorienteret på det udenrigspolitiske område, efter at socialdemokratiet har mistet regeringsmagten. Det vil jeg gerne anerkende, vil jeg sige. Men hr. Per Hækkerup kan vel ikke helt løbe fra de ting, der skete i hans regeringstid, f. eks. at man, dengang Danmark gik med på den internationale blokade af Rhodesia, sluttede en række aftaler med rhodesiske firmaer, der betød, at vi i det første år efter boykottens gennemførelse importerede meget mere fra Rhodesia, end vi havde gjort hele det foregående år. Jeg synes egentlig, at det er for billigt sluppet, hvis det skal se ud, som om socialde-

mokratiet vil føre en virkelig aktiv politik mod Portugal bare ved den bemærkning, der er kommet i betænkningen, og det, hr. Per Hækkerup sagde her for et øjeblik siden. Skal der virkelig føres en aktiv politik over for Portugal, skulle man vel faktisk gå over til at nedlægge forbud mod, at de pågældende virksomheder overhovedet investerede i de portugisiske områder. Jeg ville egentlig synes, det var rart, om hr. Per Hækkerup ville klarlægge forholdene på dette punkt.

Per Hækkerup: Jeg går ud fra, at når hr. Skovmand spørger mig, som han gør, er det, fordi det samme, der er sagt og forklaret hr. Skovmand i udvalget, også skal siges her i salen.

Det grundlæggende synspunkt er, at hvis FN igennem en beslutning i sikkerhedsrådet vedtager at iværksætte sanktioner, kan dette være det retsgrundlag, hvorpå den danske stat, med gyldighed over for borgerne, iværksætter forbud mod at foretage de handlinger, der er forbudt i henhold til FN's beslutninger. Det synspunkt er rigtigt, det synspunkt bør følges, og det plejer vi at gøre; jeg tror ikke, jeg kender noget tilfælde, hvor vi ikke har gjort det.

Hvor det derimod drejer sig om vedtagelser, som i formen er resolutioner, rekommandationer i FN's generalforsamling, er der tale om henstillinger til staterne. Vi mener ikke, at sådanne henstillinger kan danne retsgrundlag for, at Danmark forbyder danske borgere at foretage sig det ene eller det andet. Men vi mener, at henstillingen bør følges, så langt det overhovedet er muligt, af statens egne handlinger, og det ville være statens egen handling, hvis man ydede eksportkreditstøtte til områder, som man fra FN's side, selv om vi ikke har medvirket i beslutningen, med flertal har henstillet til os ikke at støtte igennem samhandel. Derfor er der megen logik og rigtighed i at fastholde dette standpunkt. Det er i overensstemmelse med den praksis, der også blev anvendt under socialdemokratiske regeringer eller socialdemokratisk ledede regeringer.

Til hr. Sigsgaard vil jeg gerne sige, at jeg var fuldstændig klar over, at hr. Sigsgaard havde et videre sigte med sit dagsordensforslag end blot at få fastslået det, som vi har fastslået i vor betænkning, idet hr. Sigs-

[Per Hækkerup.]

gaard har inddraget ikke så meget i selve ordlyden af sin dagsorden som i sine kommentarer en række forhold, som vi vil komme til at drøfte og tage stilling til, når lovforslaget om samarbejde med u-landene kommer til behandling, formentlig i midten af januar måned. Jeg kan sige til hr. Sigsgaard på forhånd, hvad hr. Sigsgaard næppe er i tvivl om, at socialdemokratiets holdning naturligvis vil være, at lige så lidt som vi mener, at staten bør yde eksportkreditstøtte til eksport til de nævnte områder plus måske andre i Afrika, lige så lidt bør staten naturligvis yde u-landshjælp til de pågældende regeringer, og det bliver jo igennem regeringerne, u-landshjælpen ydes til sådanne områder. Der er derfor overordentlig megen logik i at behandle det, der vedrører erhvervsfonden, i dag og behandle de andre spørgsmål, som skal ses i en bredere sammenhæng, når u-landsproblematikken kommer til behandling i midten af januar måned.

Derfor burde hr. Sigsgaard, hvis han ikke ville prøve på at drage andre ting ind end det, der vedrører erhvervsfonden, trække sit dagsordensforslag tilbage og erklære sig fuldt tilfreds med den holdning, som mindretallet har indtaget. Det er der logik i. Det andet er et forsøg på at drage ting ind, som ikke har noget med erhvervsfonden at gøre.

(Kort bemærkning).

Hannstrup Clemmensen: Jeg vil gerne gentage, at det konservative folkeparti naturligvis er en skarp modstander af styret i Angola, Moçambique og Sydafrika. Vi har ikke noget som helst ønske, det beder jeg hr. Sigsgaard om at prøve at forstå, om at støtte reaktionære regimer i den del af verden. Vi har heller ikke noget som helst ønske om at støtte diktaturstater i nogen andre dele af verden. Helt så generel en udtalelse er hr. Sigsgaard formentlig afskåret fra at fremkomme med.

Jeg kan slet ikke gå ind på den meget knivskarpe sondring, hr. Skovmand foretager mellem, hvilke diktaturer det er klogt at støtte ved samhandel, og hvilke diktaturer og reaktionære styre det ikke er klogt at støtte. Det var for nogle år siden således, at

der var en vældig protestbevægelse imod, at vi købte appelsiner fra Sydafrika. Hvis vi havde fulgt den protest, skulle vi formentlig have importeret dem fra Spanien. Det er lidt svært at se, at der kunne være nogen særlig logik i det. Vi har på tilsvarende måde i u-landsproblematikken nægtet at tage standpunkt til, om de lande, vi ydede u-landsstøtte til, havde en større eller mindre form for demokrati. Jeg synes, den måde, hvorpå hr. Sigsgaard og andre argumenterer i denne sag, er for billig.

(Kort bemærkning).

Sigsgaard: Hvad de konservative har ønske om at støtte eller ikke har ønske om at støtte, skal jeg ikke udtale mig om. Jeg udtaler mig om, hvad de støtter.

Må jeg så sige, at jeg er glad for, at hr. Per Hækkerup igen klargjorde for eksportkreditens vedkommende, at en ny socialdemokratisk regering ikke ville yde eksportkredit til de områder her, hvis den stilling, der er taget af et flertal i FN's fjerde udvalg, opretholdes i FN's generalforsamling.

Derimod må jeg påtale en enkelt bemærkning i hr. Per Hækkerups indlæg. Han sagde nemlig, at den politik, som han her lagde frem, altså at man ville rette sig efter henstillingen dér, hvor det drejede sig om områder, hvor staten støttede, var i overensstemmelse med den tidligere regerings politik. Det er den under ingen omstændigheder. Der forelå, også da vi havde socialdemokratiske regeringer, ganske klare henstillinger fra FN om, at man ikke på nogen måde skulle støtte disse områder. Men den daværende socialdemokratiske regering støttede dem, den ydede i høj grad eksportkreditter. Der er tale om en ændret politik, og det er jeg selvfølgelig glad for at der er.

Jeg må lige tilføje, at jeg er uenig i den sondring mellem eksportkreditter og indgreb over f. eks. danske investeringer, som socialdemokraterne, som hr. Per Hækkerup gør sig til talsmand for.

Jeg skal i øvrigt ikke blande mig i, hvilke undskyldninger hr. Per Hækkerup vil anvende som motivering for at undlade at stemme for dagsordensforslaget.

Hanne Reintoft: Jeg vil for det første lige sige, at vi gerne vil støtte VS' dagsordensforslag.

[Hanne Reintoft.]

Dernæst vil jeg sige til hr. Haunstrup Clemmensen: det går jo ikke, det dér med at man er imod diktaturregimer alle vegne og ikke vil handle med dem. Hvorfor investerer dansk medicinalindustri da så vældig voldsomt i Indonesien, der i dag vel nok er det værste fascistiske diktatur, vi har i verden?

Hermed sluttede forhandlingen.

Forslag om motiveret dagsorden af Sigs-gaard (se sp. 2530)

forkastedes med 78 stemmer mod 10; 43 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Lovforslaget

vedtoges med 127 stemmer mod 2; 2 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

Tredje behandling af forslag til lov om Københavns lufthavnsvesen.

(Anden behandling af lovforslaget (nr. 13) findes i tidenden sp. 2368).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Horn: Ved førstebehandlingen gjorde jeg en bemærkning om, at man vel nu var klar over, at bordet fanger i denne sag. Jeg vil gerne, inden vi vedtager lovforslaget, knytte yderligere en bemærkning til.

Vi vil forhåbentlig om ikke for lang tid møde anmodningen om at skulle udstede statsgaranti for beløb, der skal skaffes til at investere i dette meget store anlæg, som jo er en af de største opgaver, den danske nation nogen sinde har påtaget sig. Derfor er det vigtigt, at vi ved, hvad det er, vi indlader os på. Det går jeg ud fra at alle medlemmer har gjort sig helt klart.

Jeg tror, det må være gået andre, som det er gået mig i de senere år, at vi ofte hos den producerende del af befolkningen møder

spørgsmålet: kan vi nu også klare de store trafikinvesteringer? I taler og taler om Store-Bæltsbro, om storlufthavn og om en lang række andre ting, I strør universiteter ud over landet, og I pålægger kommunerne nye store investeringsopgaver; hvordan vil I klare alle de ting? Det er en betragtning, som jeg mener der er anledning til at fremholde over for folketingets medlemmer, også for at fremtvinge en situation, hvor befolkningen kan få større tillid til, at vi ikke handler i blinde.

Den hvidbog, som trafikministeren fremsendte i foråret, giver jo en opstilling over, hvordan dette anlæg til sin tid skal indplaceres i de øvrige trafikinvesteringer, men denne plan er bygget på ganske bestemte forudsætninger, bl. a. ændringen af byrdefordelingen mellem stat og kommune.

Men jeg tror, der er én stor mangel ved denne plan, og det er, at den ikke er blevet sidestillet andre investeringsplaner, for der er jo så store krav på andre områder, at der ikke alene er tale om at vælge imellem, hvad der findes inden for hvidbogsplanen, men mellem de mange planer, vi har. Vi hørte her i går om de store krav, der vil blive stillet med hensyn til bekæmpelse af forureningen; det vil formentlig dreje sig om milliardbeløb, hvoraf kommunerne kommer til at skaffe det meste, men det er de samme lommer, pengene skal tages af. Vi ved, at det ikke vil vare mange år, inden vi stilles over for kravet om et atomkraftværk, vi ved — og håber, det er rigtigt — at vi har mulighed for inden for forholdsvis kort tid at skaffe os olie og gas fra Nordsøen; det vil kræve væsentlige investeringer, hvor staten næppe undgår at komme til at udstede visse garantier. Vi er netop i går blevet belært om, at det er noget, man kan møde, og vi ved, at konkurrencen inden for vore erhverv mellem Danmark og andre lande er så hård, at vi sikkert i de kommende 2-3 år vil møde mange af disse forhold.

Vi skal også huske på, at når vi træffer denne beslutning, er det sådan, at de brugere, som skal være på lufthavnen, disponerer i tillid til, at vi mener noget med det, at det ikke er som med Hanstholm havn, som man vedtog i 1917, og hvor der er gået mange år, inden det blev til noget. Det er jo kæmpeinvesteringer, luftfartsselskaberne må gøre, samtidig med at vi skulle investere i Salt-